AUST-AGDER FYLKESKOMMUNE

Vest-Agder fylkeskommune

**Saksframlegg**

| | |
|---|---|
| Arkivsak-dok. | 17/8671-46 |
| Saksbehandler | Dag Ole Teigen |

| Utvalg | Møtedato |
|---|---|
| Fellesnemnda | 27.11.2017 |

# Vedr. politisk modell i den nye fylkeskommunen

## 1. FORSLAG TIL VEDTAK

Prosjektleder fremmer slikt forslag til vedtak

Den nye fylkeskommunen styres etter ……...

## 2. SAMMENDRAG

I møte i politisk arbeidsgruppe 23.10.2017 ble prosjektlederen bedt om å fremme egen sak med forslag om å avklare spørsmålet om valg av hovedutvalgsmodell eller komitemodell. Bakgrunnen for dette er behovet for å ivareta vedtaket i Aust-Agder fylkesting i sak 48/2017.

## 3. BAKGRUNN FOR SAKEN

### 3.1 Tidligere vedtak og andre føringer

I felles fylkestingsmøte 21. juni 2017 drøftet fylkestingene sak om politisk modell i den nye fylkeskommunen. I etterkant av dette gjorde fylkestingene vedtak hver for seg.

I sak 48/2017 gjorde Aust-Agder fylkesting følgende vedtak:

> *Den nye fylkeskommunen styres etter formannskapsmodellen.*
>
> *Formannskapsmodell med utvalg vs komité utredes i egen sak til fylkestinget.*

I sak 45/2017 gjorde Vest-Agder fylkesting følgende vedtak:

> *Den nye fylkeskommunen styres etter formannskapsmodellen.*

I sak 5/2017 oppnevnte fellesnemnda en politisk arbeidsgruppe med mandat til å utrede alternativer og foreslå løsninger for fellesnemnda med hensyn til bl.a. politisk organisering. I møte i politisk arbeidsgruppe 23.10.2017 ble prosjektlederen bedt om å fremme egen sak for fylkestingene med forslag om å avklare spørsmålet om valg av hovedutvalgsmodell eller komitemodell. Bakgrunnen for dette er behovet for å ivareta vedtaket i Aust-Agder fylkesting i sak 48/2017.

Fylkestingene har gitt fellesnemnda mandat til å forberede nærmere utforming av hovedmodell for politisk organisering og politiske reglementer i den nye fylkeskommunen. Etter prosjektlederens vurdering er det dermed naturlig at fellesnemnda behandler saken før den fremmes for fylkestingene. Arbeidsgruppen vil fortsette arbeidet med å utrede modeller og foreslå løsninger for fellesnemnda med hensyn til politisk organisering innenfor rammene av formannskapsmodellen og vedtakene som fattes i fellesnemnda og fylkestingene ved behandlingen av denne saken.

### 3.2 Gjeldende politiske organisering

Aust-Agder fylkesting er inndelt i tre fagkomiteer:

- Utdanningskomiteen
- Samferdsels- og miljøkomiteen
- Kultur-, nærings- og helsekomiteen

Fylkesordføreren og lederen av kontrollutvalget er ikke medlemmer i noen komiteer. Fylkestingskomiteene har ingen selvstendig beslutningsmyndighet, men behandler og innstiller i saker for avgjørelse i fylkestinget.

Fylkesutvalget består av ni medlemmer, og er gitt beslutningsmyndighet i saker som skal til politisk behandling, men som ikke er av overordnet prinsipiell betydning. I forbindelse med regionale planer, økonomiplan og budsjett, årsrapport og endringer i økonomiplan og budsjett, behandler fylkesutvalget sakene og innstiller til fylkestinget.

Vest-Agder fylkeskommunes politiske virksomhet er organisert etter hovedutvalgsmodellen. Fylkestinget velger to hovedutvalg:

- Hovedutvalg for kultur og utdanning
- Hovedutvalg for samferdsel, areal og miljø

Hovedutvalgene har innenfor sine budsjett- og ansvarsområder avgjørelsesmyndighet i alle saker med mindre denne ikke er lagt til andre gjennom lover eller andre vedtak.

Fylkesutvalget består av elleve medlemmer og ivaretar overordnede økonomi-, plan- og næringssaker.

### 3.3 Hovedutvalgsmodellen og komitemodellen

Hovedutvalgsmodellen og komitemodellen er regulert i kommunelovens § 10 og § 10 a. Omtalen av modellene i dette avsnittet baseres på de aktuelle lovbestemmelsene, i tillegg til lovproposisjonen som la grunnlaget for lovfestingen av komitemodellen.

Hovedutvalgene er å anse som faste utvalg etter kommuneloven § 10 nr. 1. Faste utvalg er permanente og har mer eller mindre delegert avgjørelsesmyndighet. I hovedutvalgsmodellen utformes forslaget til vedtak vanligvis av administrasjonen.

I hovedutvalgsmodellen oppretter fylkestinget faste utvalg for fylkeskommunale formål eller for deler av den fylkeskommunale virksomhet. Slike utvalg skal ha minst tre medlemmer. Fylkestinget fastsetter selv området for de faste utvalgenes virksomhet. Utvalgene kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov. Fylkestinget velger selv medlemmer og varamedlemmer til utvalget, og blant medlemmene leder og nestleder. Med mindre fylkestinget bestemmer noe annet, kan utvalget gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning.

Komitemodellen er i praksis et alternativ til hovedutvalgsmodellen eller modellen med faste utvalg inndelt etter funksjonsprinsippet. Komitemodellen har i hovedsak utviklet seg fra 1990-tallet og fremover etter mønster av stortingskomiteene. Formålet med komitemodellen var å skape klarere politiske ansvarsforhold og et klart skille mellom politikk og administrasjon. Politikerne skal være overordnede premissleverandører for kommunenes og fylkeskommunenes politikk og ha ansvar for prinsipielle saker gjennom mål- og resultatstyring, ressursfordeling, idéskaping og nye løsninger. Innføring av modellen karakteriseres ofte av et ønske om vitalisering av politikerrollen. Vedtaksmyndigheten flyttes til fylkestinget på bekostning av hovedutvalgene. Fylkestingets medlemmer – som i forkant har vært med på saksforberedelsen gjennom arbeid i den aktuelle komiteen – fatter beslutningene.

I komitemodellen skal fylkestinget opprette fylkestingskomiteer som saksforberedende organ for fylkestinget. Komiteene kan ikke gis avgjørelsesmyndighet. Slike komiteer skal ha minst tre medlemmer. Fylkestinget deler selv alle fylkestingets medlemmer inn i

fylkestingskomiteer, og velger leder og nestleder til komiteene. Medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i fylkestinget er utelukket fra valg til komiteene. Fylkesordfører kan fritas fra valget dersom fylkestinget bestemmer det. Komiteene skal sammensettes forholdsmessig etter den kjønnsmessige fordeling blant de som skal velges. Varamedlemmer til komiteene velges på samme måte blant fylkestingets varamedlemmer. Ved varig uttreden eller forfall til fylkestinget skal vedkommende varamedlem tre inn i den fylkestingskomite som den uttredende tilhørte.

Hovedutvalgsmodellen kjennetegnes bl.a. ved at hovedutvalgene i noen saker kan gis beslutningsmyndighet, mens hovedutvalgene i andre saker innstiller overfor fylkesutvalg og fylkesting. I komitemodellen er komiteene saksforberedende organer som avgir innstillinger, men som ikke har avgjørelsesmyndighet, med unntak av eventuell myndighet til for eksempel å arrangere høringer og til selv å initiere saker. Tabellen under oppsummerer noen sentrale forskjeller mellom hovedutvalgsmodellen og komitemodellen:

| | **Hovedutvalgsmodellen** | **Komitemodellen** |
|---|---|---|
| *Fordeling av saker* | Sakene fordeles mellom utvalgene etter fastlagte regler. | Fylkestinget velger om man ønsker en fast eller tilfeldig fordeling av sakene mellom komiteene. |
| *Avgjørelses-myndighet* | Utvalgene kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker hvor ikke annet følger av lov. | Komiteene kan ikke gis avgjørelsesmyndighet. |
| *Sammensetning* | Medlemmene av hovedutvalgene behøver ikke å være valgte medlemmer av fylkestinget. | Komiteene består av fylkestingets medlemmer, med unntak av medlemmer av kontrollutvalget som også sitter i fylkestinget. Fylkesordfører kan fritas. |
| *Kjønnsmessig fordeling* | Hvert kjønn skal være representert med minst 40 prosent (ved forholdsvalg gjelder kravet for hver liste). | Komiteene skal sammensettes forholdsmessig etter den kjønnsmessige fordeling blant de som skal velges. |

Både i hovedutvalgsmodellen og komitemodellen kan det skilles mellom organisering etter formål og funksjon. *Formålsorganisering* innebærer opprettelse av utvalg med ansvar for forskjellige sektorer, det vil si at oppgavene fordeles for eksempel tilsvarende den tradisjonelle sektorinndelingen mellom utdanning, samferdsel, næring mv. *Funksjonsorganisering* innebærer opprettelse av utvalg med oppgaver på tvers av de forskjellige sektorene. Oppgavene fordeles gjerne etter oppgavetype, det vil si saker eller oppgaver som innebærer samme type administrative prosesser, for eksempel driftsoppgaver, utviklingsoppgaver og forvaltningsoppgaver.

## 4. FORSLAG TIL LØSNING OG KONSEKVENSER

Både hovedutvalgsmodellen og komitemodellen vil kunne tjene den nye fylkeskommunen på en hensiktsmessig måte.

Etter prosjektlederens vurdering har det vesentlig betydning å skape klare politiske ansvarsforhold og et tydelig skille mellom politikk og administrasjon. De folkevalgtes muligheter til å utøve strategisk og helhetlig styring har dessuten betydning for hvorvidt rollen oppleves som meningsfylt for de folkevalgte selv. Isolert kan dette tale i favør av komitemodellen. Komitemodellen sikrer i tillegg at beslutningene fattes av fylkestingets medlemmer.

Samtidig kan disse forholdene ivaretas på en tilfredsstillende måte også innenfor rammene av hovedutvalgsmodellen. Hovedutvalgsmodellen legger dessuten til rette for at utvalgene kan gis avgjørelsesmyndighet, og at politikerne får god kjennskap til sine respektive saksområder.

## 5. KONKLUSJON

Prosjektlederen foreslår at spørsmålet om valg av hovedutvalgsmodell eller komitemodell avklares gjennom behandlingen av denne saken.

## 6. BEHANDLING I POLITISK ARBEIDSGRUPPE

Saken ble behandlet i politisk arbeidsgruppe 13.11.2017. Det ble gjort følgende vedtak (enstemmig):

> *Den nye fylkeskommunen styres etter hovedutvalgsmodellen.*